

Amersfoort geeft ruimte aan stadslandbouw

Je eigen voedsel verbouwen. Steeds meer stedelingen willen dat. Henk Puijk en Mirjam van der Graaf van de gemeente Amersfoort werken mee aan deze ontwikkeling vanuit hun functie als adviseur beheer openbare ruimte.

Tuinpark Laakzijde beschikt nu over circa 6000 m² grond, met individuele moestuinen, een gezamenlijk bloementuin, een kruidtuin en een fruitbomen- en bessenstruikengaad. Foto Tuinpark Laakzijde

De gemeente Amersfoort is al jaren een regiegemeente, wat betekent dat de gemeente geen eigen dienst meer heeft en veel werk uitbesteedt. De gemeente speelt zodoende makkelijk en snel in op wensen van bewoners en bedrijven. 'Wat betreft voedselproductie zien we dat steeds meer particulieren in de stad hun eigen voedsel willen kunnen verbouwen. Het is eigenlijk een uitbreiding van het al bestaande zelfbeheer. Al vele jaren kunnen bewoners een stuk openbare ruimte in zelfbeheer nemen. Tot voor kort gebruikten bewoners zulke stukken groen voornamelijk om er sierbeplanting in te zetten voor een betere kwaliteit open-

bare ruimte. De laatste jaren zien bewoners ook kansen om er voedsel te verbouwen. De vraag naar ruimte voor stadslandbouw is groot en neemt nog steeds toe. Diverse initiatieven zijn al van de grond gekomen, niet in de laatste plaats omdat er de laatste jaren meer grond tijdelijk braak ligt.' Henk geeft een recent voorbeeld. 'In Hoogland hebben bewoners samen een braakliggend terrein geadopteerd. Ze wilden er een volkstuin en een park van maken en een waterput aanleggen. Met hun wensen kwamen ze bij de gemeente. Ze hebben naast het gebruik van de grond, wat geld en advies van de gemeente gekregen en een zelfbeheercontract

met de gemeente afgesloten. Vorig jaar zijn de plannen uitgevoerd. De bewoners zijn er heel blij mee.'

Participatie

De ervaringen met zelfbeheer zijn positief, voornamelijk omdat het beleid veel ruimte laat voor initiatieven, waardoor uitbreiding mogelijk is. 'Beheren van de openbare ruimte is de kunst van het loslaten', vindt Mirjam. 'Stadslandbouw is kiezen voor burgerparticipatie. Je moet de kracht vanuit de bewoners laten komen. Omdat de gemeente al jaren een regiegemeente is, zijn de bewoners gewend om zelf draagvlak te zoeken

Mirjam van der Graaf en **Henk Puijk** studeren beiden in 2002 af bij Van Hall Larenstein in de opleiding Tuin- en Landschapsinrichting, richting beheer. Mirjam werkt na haar afstuderen bij de gemeente Bunnik als beleidsmedewerker groen, water, spelen en ecologie. Vervolgens ontwikkelt ze zich bij de gemeente Haarlem van strategisch beheerder groen tot senior beleidsmedewerker groen en spelen. Sinds 2004 werkt ze bij de gemeente Amersfoort als adviseur beheer openbare ruimte. Henk gaat gelijk na zijn afstuderen werken bij de gemeente Amersfoort en ontwikkelt zich van beheerder groen tot adviseur beheer openbare ruimte.

voor hun ideeën en tonen initiatief door het plantgoed zelf aan te schaffen.’ Henk vult aan: ‘De gemeente communiceert over haar successen, maar ook de mensen zelf stimuleren elkaar; goed voorbeeld doet goed volgen. Zo ontstaat er een sneeuwbaaleffect en worden steeds meer initiatieven voor stadslandbouw werkelijkheid.’

Henk vindt dat veel gemeenten initiatieven van bewoners nog de kop indrukken door alles wat niet mag vast te leggen. ‘Wij laten regels veel meer los en laten veel aan de mensen over. Tegelijkertijd leggen wij bewoners uit waarom niet alles mag en kan, bijvoorbeeld chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Dat is belangrijk om draagvlak te creëren. Zelfbeheer wordt vaak gezien als een bezuinigingsmaatregel, maar dat is het niet; het kost ons veel tijd en je moet bewoners faciliteren.’

Tuinpark Laakzijde

Een ander geslaagd project van stadslandbouw is in Vathorst te vinden. ‘Eind 2010 kwamen twee bewoners met een idee om een tuinpark te stichten’, begint Mirjam te vertellen. ‘Ze vroegen de gemeente om ruimte om hun plan te kunnen realiseren. Ontwikkelingsbedrijf Vathorst wilde de bewoners graag steunen, maar had geen openbare ruimte hiervoor beschikbaar. Wel kwam er een tijdelijke oplossing: een grondeigenaar was enthousiast en stelde voor om zijn perceel vijf jaar beschikbaar te stellen.’ In het voorjaar van 2011 was Tuinpark Laakzijde een feit. Op het tuinpark zijn inmiddels individuele moestuinen, bloementuinen, gezamenlijke educatieve tuinen, een educatieve permacultuurtuin (een duurzame, ecologische en energieneutrale tuin) en een natuurspeelplaats gerealiseerd. Tuinpark Laakzijde heeft al veel leden, waaronder ook groepen als scholen en kinderdagverblijven. Het is een groot succes.’

Volkstuin versus stadslandbouw

Naast stadslandbouw bestaan ook de volkstuinverenigingen nog. Zij hebben meer grond en zijn minder vrijblijvend. Alle volkstuincomplexen zitten vol en er is veel animo voor. Volgens Mirjam blijven de volkstuinen ‘hip’. Bovendien stelt de gemeente zeker grenzen aan stadslandbouw. Het mag wel in de openbare ruimte, maar het moet kleinschalig blijven om de volkstuinverenigingen niet voor de voeten te lopen. Dit is één van de redenen waarom de gemeente momenteel de nota Van moestuin tot stadslandbouw opstelt. Dit gebeurt door de afdeling Ruimtelijke Ont-

wikkeling in samenwerking met de afdeling Stedelijk Beheer, het Centrum voor Natuur en Milieu Educatie en afdeling Milieu.

Tuinmakelaar

Omdat groen in het algemeen en stadslandbouw in het bijzonder waardevol zijn voor de stad, heeft de gemeente twee tijdelijke tuinmakelaars aangetrokken. Deze werken sinds anderhalf jaar bij het Centrum voor Natuur en Milieu Educatie onder andere als coördinator en aanspreekpunt voor stadslandbouw en alles wat daarmee samenhangt. Zelf zijn de tuinmakelaars ook inwoners van Amersfoort en initiatiefnemers van verschillende projecten, zoals het afsluiten van een zelfbeheerovereenkomst met de gemeente van een stuk openbare ruimte met daarin eetbaar groen en het al eerder genoemde Tuinpark Laakzijde.

Ze hebben een groot netwerk op het gebied van stad, voedsel, groen en duurzaamheid. Vorig jaar hebben zij uitvoering gegeven aan ‘Echt Eten in de Eemstad’ vanuit de regeling duurzame voedselinitiatieven van het voormalige ministerie van LNV. Mede hierdoor is de regio Amersfoort dit jaar gekozen als de Hoofdstad van de Smaak 2012. De tuinmakelaars waren betrokken bij de voorbereidingen hiervan. Dat Amersfoort haar nek uitsteekt voor streekeigen voedsel kwam ook terug tijdens de landelijke Week van de Smaak in september, waarbij middelbare scholieren uit het beroepsonderwijs bij station Amersfoort zelfgemaakte streekeigen hapjes met een verhaal uitdeelden.

Henk en Mirjam zijn erg enthousiast over de initiatieven en ontwikkelingen op het gebied van stadslandbouw en werken daarom graag mee aan initiatieven van burgers en bedrijven. Mirjam wil andere gemeenten het volgende advies meegeven: ‘Door burgers de vrijheid te geven, ontstaan er bijzondere initiatieven en ideeën. Sluit de handen ineen en ga de uitdaging met de burger aan!’

Tamara van Tricht en
Leonie Heutinck